

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑՆԵՐ

Միեր Կարապետյան – Գիտնականը, քաղաքացին, հասարակական գործիչը
(ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Մ. Գ. Ներսիսյանի ծննդյան 95-ամյակի առթիվ)3

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԱԵՕ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ
ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ 60-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

Գոհար Խաչատրյան – Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Հայրենական մեծ
պատերազմին9

Ստեփան Ղարիբջանյան – Գիտությունը Հայաստանում Հայրենական մեծ
պատերազմի տարիներին (1941–1945) (ռուսերեն)26

ՀՈԴԱԾՆԵՐ, ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

I

Վանիկ Վիրաբյան – Հայաստանի Առաջին Հանրապետության հետախուզական
ծառայության գործունեության պատմությունից36

Անուշավան Զաքարյան – Նոր սերնդի հայ բանաստեղծները և ռուս գրողները
(XX դարի 10-ական թվականներ) (ռուսերեն)49

Արշակ Բալյան – Սիմոն Վրացյանը Հայաստանի Առաջին Հանրապետության
վարչապետ65

Ալվարո Դազիյան – Համո Սահյանի քնարերգության ժողովրդական ակունքները77

II

Քրիստինե Դադյան – Արտահայտչամիջոցների համակարգը Դերենիկ Դեմիրճյանի
պատմվածքներում88

Ասատուր Փաշայան – Վրթանես Ասկերյանը և նրա թարգմանական
ժառանգությունը96

Վահրամ Սիմոնյան – Թուրքմենչայի պայմանագրի կնքման գործում Ա. Ա.
Գրիբոյեդովի մասնակցության հարցը խորհրդային պատմագրության
գնահատմամբ103

Վարսիկ Ներսիսյան – Հովհաննես Օձնեցու երկերում գործածված և «Նոր
բառգիրք հայկազեան լեզուի» աշխատության մեջ չվկայված բառեր111

Էրիխ Ռենհարտ (Ավստրիա) – Գրացի համալսարանի գրադարանի հայերեն
կրկնագիր ձեռագիրը123

Թամար Հայրապետյան – Նվիրագործման բնկազմական ցուցիչները հայ
ժողովրդական հեքիաթներում136

Արման Եղիազարյան – Հեր (Խուալյ) – Դարբանդ (Բաբ ալ-Աբվաբ) ճանապարհին
ըստ արաբ աշխարհագետ ալ-Մուկադդասուլ149

Չարեզին Թումանյան – Արուծի դամբարանադաշտի ուշբրոնզեդարյան № 5 դամբարանը (թաղման ծեսը նեկնաբանելու փորձ)	160
Հովհաննես Խորրիկյան – Սատրապական Հայաստանի արևմտյան և հարավային սահմանները մ. թ. ա. VI–IV դարերում	173
Գոհար Ստեփանյան – Համբարձում–Վարդավառ. ընդհանրություններ և առանձնահատկություններ	193
Արմեն Պետրոսյան – Ուրարտուի վերնախավի էթնիկական պատկանելության խնդիրը	208

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Հմայակ Մարտիրոսյան – Սեկ անգամ ևս Ամտոն Սուլթանիեցու մասին (ռուսերեն) ..	227
Սարգիս Պետրոսյան – Արևի աստվածը վաղ Ուրարտուի կրոնական քաղաքականության մեջ	232

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Էմմա Կոստանդյան – Մկրտիչ Խրիսյանն ընդդեմ անդրկովկասյան թուրք- թաթարների իսլամական ֆունդամենտալիզմի (ռուսերեն)	248
Անուշավան Չաքարյան – Պատմական քիչ հայտնի փաստաթուղթ (1914 թ. վրաց- թուրքական պայմանագիրը) (ռուսերեն)	254

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աելիտա Դոլուխանյան – Սերգեյ Սարինյան. Հայոց գրականության երկու դարը	258
Որբերտ Դավթյան – Գառնիկ Շախկյան. Հովհաննես Թումանյան. Հայրենա- գիտական համանվագներ	265
Երվանդ Գրեկյան – Արամ Քոսյան. Հայկական լեռնաշխարհի տեղանունները (ըստ խեթական սեպագիր աղբյուրների)	270

ՍԵՐ ՀՈՐԵԼՅԱՐՆԵՐԸ

Արամ Գրիգորյան (ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)	273
Վահան Բայբուրդյան – Լայն մտափորձողի և բեղմնավոր գրչի տեր նորարար գիտնականը (և. Հովհաննիսյանի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)	277
Թամար Հայրապետյան – Ազնիվ նվիրումով (Ալվարո Դազիյանի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)	284

ԳԻՏԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակին	287
Աննա Ասատրյան – «Վեներտիկյան ընթերցումներ» միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված հայ-իտալական պատմամշակութային առնչություններին	292
Անուշավան Չաքարյան – Ակադեմիայի հասարակագիտական անդրաճիկ ամսագիրը	297
Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Տիգրան Մեծի գահակալության 2100-ամյակին	300

Հանդիսավոր նիստ՝ նվիրված ՀՀ ԳԱԱ հիմնարար գիտական գրադարանի հիմնադրման 70-ամյակին	302
Ռուզան Սարյան – Մարտիրոս Արյանի ծննդյան 125-ամյակին նվիրված գիտաժողով	304

ԼՐԱՏՈՒ

Գրիգոր Ավագյան	306
Բարություն Ֆելեքյան	308
Կարլ Սեդրոսյան – Դերենիկ Սուրենի Վարդումյան	310

ՆԱՄԱԿ ԽՍԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆԸ

Գևորգ Թոսունյան – Տխուր մտորումներ ՊԲՀ-ի 2-րդ համարի շուրջ	312
--	-----

СОДЕРЖАНИЕ

ЮБИЛЕЙНЫЕ ДАТЫ

Մեր Կարապետյան – Ученый, гражданин, общественный деятель (к 95-летию со дня рождения академика НАН РА М. Г. Нерсисяна)	3
---	---

К 60-ЛЕТИЮ ПОБЕДЫ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ

Դոար Խաչատրյան – Участие армянского народа в Великой Отечественной войне	9
Տեփան Գարիբձաճյան – Наука в Армении в годы Великой Отечественной войны (1941 – 1945) (на русском языке)	26

СТАТЬИ, СООБЩЕНИЯ

I

Յանիկ Վիրաբյան – Из истории деятельности разведывательной службы Первой Республики Армения	36
Անուշավան Զաքարյան – Армянские поэты нового поколения и русские писатели (10-е годы XX века) (на русском языке)	49
Արշակ Բալյան – Симон Врацян – председатель Совета Министров Первой Республики Армения	65
Ալվարд Դաչյան – Народные истоки лирики Амо Сагияна	77

II

Քրիստինե Դաճյան – Система выразительных средств в рассказах Дереника Демирчяна	88
Ասատուր Քաշաճյան – Вртанес Аскерян и его переводческое наследие	96

<i>Ваграм Симосян</i> – Вопрос участия А. С. Грибоедова в заключении Туркменчайского договора в оценке советской историографии	103
<i>Варсик Нерсисян</i> – Не вошедшие в “Новый словарь армянского языка” слова, использованные в трудах Ованнеса Одзнеди	111
<i>Эрих Ренхарт (Австрия)</i> – Армянский палимпсест из университетской библиотеки в Граце	123
<i>Тамар Айрапетян</i> – Органичные коды инициации в армянских народных сказках	136
<i>Арман Егиазарян</i> – Дорога Хой (Хуай) – Дербенд (Баб ал-Абваб) согласно арабскому географу ал-Мукаддаси	149
<i>Гарегин Туманян</i> – Позднебронзовый курган № 5 могильника Аруч (попытка интерпретации погребального обряда)	160
<i>Оганнес Хорикян</i> – Западные и южные границы сатрапской Армении в VI–IV вв. до н. э.	173
<i>Гоар Степанян</i> – Амбарцум и Вардавар: сходства и особенности	193
<i>Армен Петросян</i> – К вопросу об этнической принадлежности урартской элиты	208

ОБСУЖДЕНИЯ

<i>Амаяк Мартиросян</i> – Еще раз об Антоне Султаниеци (на русском языке)	227
<i>Саргис Петросян</i> – Бог солнца в религиозной политике раннего Урарту	232

ПУБЛИКАЦИИ

<i>Эмма Костандян</i> – Мкртыч Хримян против исламского фундаментализма закавказских турок-татар (на русском языке)	248
<i>Алушаван Закарян</i> – Малоизвестный исторический документ (грузино-турецкое соглашение 1914 г.) (на русском языке)	254

РЕЦЕНЗИИ

<i>Азлита Долуханян</i> – Сергей Саринян. Два века армянской литературы	258
<i>Роберт Давтян</i> – Гарник Шахкян. Ованес Туманян. Родиноведческие сказы	265
<i>Ерванд Грекян</i> – Арам Косян. Топонимика Армянского нагорья (по хеттским клинописным источникам)	270

НАШИ ЮБИЛЯРЫ

Арам Григорян (к 75-летию со дня рождения)	273
<i>Ваган Байбурдян</i> – Ученый-новатор с широким кругозором и плодотворным пером (к 75-летию со дня рождения Н. Оганесяна)	277
<i>Тамар Айрапетян</i> – С честной преданностью (к 75-летию со дня рождения Ллвард Газиян)	284

НАУЧНАЯ ХРОНИКА

Международная научная сессия, посвященная 1600-летию армянской письменности	287
---	-----

<i>Աննա Ասատրյան</i> – Международная научная сессия “Венецианские чтения”, посвященная армяно-итальянским историко-культурным отношениям	292
<i>Անյուշավան Հակոբյան</i> – Первый общественно-научный журнал Академии	297
Международная научная сессия, посвященная 2100-летию воцарения Тиграна Великого	300
Торжественное заседание, посвященное 70-летию создания фундаментальной научной библиотеки НАН РА	302
<i>Րուզան Տարյան</i> – Научная сессия, посвященная 125-летию со дня рождения Мартироса Сарьяна	304

ХРОНИКА

<u>Գրիգոր Առաքյան</u>	306
<u>Արտյուն Փեղեկյան</u>	308
<i>Կարլ Տեխոսյան</i> – <u>Ժերենիկ Տուրենովիչ Վարդումյան</u>	310

ПИСЬМО В РЕДАКЦИЮ

<i>Դեմետրիոս Դոստոյան</i> – Грустные размышления по поводу ИФЖ № 2	312
--	-----

CONTENTS

ANNIVERSARIES

<i>Mher Karapetyan</i> – Scientist, Citizen, Public Figure (to academician of NAS RA M. G. Nersisyan's 95th birth anniversary)	3
---	---

TO THE 60TH ANNIVERSARY OF THE VICTORY IN THE GREAT PATRIOTIC WAR

<i>Gohar Khachatryan</i> – Participation of the Armenian People in the Great Patriotic War	9
<i>Stepan Gharibjanyan</i> – Science in Armenia During the Great Patriotic War (1941-1945) (in Russian)	26

ARTICLES, REPORTS

I

<i>Vanik Virabyan</i> – From the History of the Activities of the Intelligence Service of the First Republic of Armenia	36
<i>Anushavan Zakaryan</i> – Armenian Poets of the New Generation and Russian Writers (the 10s of the 20th century) (in Russian)	49

<i>Arshak Balyan</i> – Simon Vratsyan as the Chairman of the Council of Ministers of the First Republic of Armenia.....	65
<i>Alvard Ghazizyan</i> – Folk Sources of Hamo Sahian's Lyric Poetry.....	77

II

<i>Christine Dadyan</i> – The System of the Expression Means in the Stories of Derenik Demirchyan.....	88
<i>Asatur Pashayan</i> – Vrtanes Askeryan and His Heritage of Translation.....	96
<i>Vahram Simonyan</i> – The Question of Participation of A.S.Griboyedov in Signing the Agreement of Turkmenchay in the Estimation of the Soviet Historiography.....	103
<i>Varsik Nersisyan</i> – Words Used in the Works by Hovhannes Odznetsy and not Included in the "New Armenian Dictionary".....	111
<i>Erich Renhart</i> (Austria) – The Armenian Palimpsest of the Library of Graz University.....	123
<i>Tamar Hayrapetyan</i> – Initiation Ritual Natural Codes in Armenian Folk-Tales.....	136
<i>Arman Yeghiazaryan</i> – Road Khoi(Khuai) – Derbend (Bab al-Abvab) According to Arabian Geographer Al-Moqaddasi.....	149
<i>Garegin Tumanyan</i> – Late Bronze Age Barrow N5 in Aruch Cemetary (an attempt of funeral rites interpretation).....	160
<i>Hovhannes Khorikyan</i> –The Western and the Southern Boundaries of Satrapic Armenia in the 6th-4th centuries B.C.	173
<i>Gohar Stepanyan</i> – Hambardzum and Vardavar: Similarities and Peculiarities.....	193
<i>Armen Petrosyan</i> – The Problem of the Ethnic Origins of the Urartian Elite.....	208

DISCUSSIONS

<i>Imayak Martirosyan</i> – Once Again about Anton Sultanietsi (in Russian).....	227
<i>Sargis Petrosyan</i> - God of the Sun in the Religious Politics of Early Urartu	232

PUBLICATIONS

<i>Emma Kostandyan</i> – Mkrtich Khrimyan Against Transcaucasian Turk-Tatars' Islamic Fundamentalism (in Russian)	248
<i>Anushavan Zakaryan</i> – Little Known Historical Document (Georgian-Turkish treaty of 1914) (in Russian).....	254

BOOK REVIEWS

<i>Aelita Dolukhanyan</i> – Sergey Sarinyan. Two Centuries of Armenian Literature.....	258
<i>Robert Davtyan</i> – Garnik Shakhkhan. Hovhannes Toumanyany. The Motherland's Sagas	265
<i>Yervand Grekanyan</i> – Aram Kosyan. Toponymy of Armenian Upland (according to Hittite cuneiform sources).....	270

OUR JUBILEES

Aram Grigoryan (to the 75th birth anniversary).....	273
<i>Vahan Bayburtyan</i> – Scientist-Innovator with Broad Mind and Faithful Pen (to N. Hovhannisyan's 75th birth anniversary).....	277
<i>Tamar Hayrapetyan</i> – With Honest Devotion (to Alvard Ghaziyan's 75th birth anniversary).....	284

SCIENTIFIC NEWS

International Scientific Session on the 1600th Anniversary of the Armenian Written Language.....	287
<i>Anna Asatryan</i> – International Scientific Session “Venetian Readings” on Armenian-Italian Historical-Cultural Relations.....	292
<i>Anushavan Zakaryan</i> – The First Social-Scientific Journal of the Academy.....	297
International Scientific Session on the 2100th Anniversary of Tigran the Great's Accession to the Throne.....	300
Grand Meeting on the 70th Anniversary of Foundation of the Fundamental Scientific Library of NAS RA.....	302
<i>Ruzan Saryan</i> – Scientific Session on Martiros Saryan's 125th Birth Anniversary.....	304

NEWS

<u>Grigor Avakyan</u>	306
<u>Harutyun Felekyan</u>	308
<i>Karl Seghbosyan</i> – <u>Derenik S. Vardumyan</u>	310

A LETTER TO THE EDITORIAL STAFF

<i>Gevorg Tosunyan</i> – Sad Meditations on “Historical-Philological Journal” №2.....	312
---	-----